

МЕНАџЕРСКИОТ ИНФОРМАТИВЕН СИСТЕМ ВО КОРЕЛАЦИЈА СО ЕЛЕКТРОНСКИОТ ИНФОРМАТИВЕН СИСТЕМ

Еленица Софијанова¹, Ристе Темјановски² Дарко Андроников³
Зоран Коштанов⁴

¹ Економски факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
elenica.sofijanova @ugd.edu.mk

² Економски факултет, Универзитет „Гоце Делчев, Штип
riste.temjanovski@ugd.edu.mk

³ Технолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
darko.andronikov @ugd.edu.mk

⁴ Економски факултет, магистрант на MBA менаџмент
z.kostan@gmail.com

Апстракт

Во секоја организација информациите се крвоток на таа организација. Информациите се добиваат преку менаџмент информативниот систем (Management Information System, MIS) за ефикасно и ефективно управување (менаџирање) со организацијата. Тоа не е само софистициран компјутерски систем, туку тоа е корелација помеѓу три базични димензии, а тоа се човечкиот ресурс, технологијата и потребните податоци. На овој начин, преку навремени, прецизни и веродостојни информации се носат издржани деловни одлуки.

Од другите информативни системи се разликуваат по тоа што менаџмент информативните системи се креирани и се дизајнирани на таков начин кој овозможува анализирање и олеснување на извршувањето на стратешките и оперативните активности во организацијата. Целосната примена на електронските информациски системи е можна со зголемувањето на нивниот број и во опкружувањето, и кога деловните партнери би постигнале висок или сличен технолошки развој. Останува констатацијата дека претпријатието за да биде конкурентно мора да менаџира со информатичкиот систем кој обезбедува пониски трошоци на работење, а поефикасни и ефективни резултати во својата околина.

Клучни зборови: менаџмент информативен систем, ефикасно и ефективно менаџирање, електронски информативен систем, деловни одлуки.

THE MANAGEMENT INFORMATION SYSTEM IN CORRECTION WITH THE ELECTRONIC INFORMATION SYSTEM

**Elenica, Sofijanov¹, Riste Temjanovski², Darko, Andronikov³
Zoran Kostanov⁴**

Faculty of Economics, Goce Delcev University, Stip, Macedonia
elenica.sofijanov @ugd.edu.mk

Faculty of Economics, Goce Delcev University, Stip, Macedonia
riste.temjanovski @ugd.edu.mk

Faculty of Technology, Goce Delcev University, Stip, Macedonia
darko.andronikov @ugd.edu.mk

Faculty of Economics, Goce Delcev University, Stip, Macedonia
z.kostan@gmail.com

Abstract

In every organization, the information is “blood” of that organization. Information is provided through the Management Information System (MIS) for efficient and effective management (management) with the organization. It is not just a sophisticated computer system, but it is a correlation between the three basic dimensions, which is the human resource, the technology and the required data. In this way, through timely, accurate and reliable information, there are sound business decisions.

Other information systems differ in that management information systems are designed and designed in such a way that it allows analyzing and facilitating the execution of strategic and operational activities in the organization. The full use of electronic information systems is possible with the increase in their number and in the environment, and when business partners achieve high or similar technological development. It remains to be concluded that the company must be competitive in order to manage the information system that provides lower operating costs and more efficient and effective results in its environment.

Kew words: *Management information system, efficient and effective management, electronic information system, business decisions.*

1. Вовед

Во современи услови на брзи општествени и економски промени успехот на организацијата во голем дел зависи од ефикасна трансмисија на точни информации. Во креирање на МИС како систем на информации

потребно е на почеток да се направи приоритет и квантитативно-квалитативна селекција на информациите корисни за организацијата. Позитивните практики покажуваат дека оптимален МИС претставува воспоставена еквивалентност помеѓу информациите со кои се располага и потребните информации, од вкупните информации што се достапни во банката на податоци. Правилната имплементација на таа еквиваленција доведува до ефикасен МИС. Миксот од информации кои се имплементирани во одреден временски период и трансакциите од нивното двонасочно делување го сочинуваат таканареченото менаџирање two –was influence process, преку кое менаџерите ги реализираат организациските цели. Во денешниве услови на експанзија на информациските системи интернетот претставува базичен извор на информации (екстерни и интерни) кои всушност се таканаречени инпути на МИС. Интернетите МИС информации се информациите за активностите на самата организација кои се складирани, дистрибуирани и достапни за вработените на организацијата преку создадена компјутерска мрежа. Информациите кои се однесуваат на конкуренцијата, на потрошувачите и на пазарните услови се екстерни информации потребни за формирање на менаџерско-маркетиншка стратегија и нејзина континуирана имплементација. Преку планирањето, процесот на одлучување, операционализација и контролата, се врши систематизација на информативниот тек. Информациите движејќи се со голема брзина, сами по себе, неизбежно стануваат услуга. Главен мотивациски фактор за развој на МИС е креирање на што побрза и повредна понуда за потрошувачите, со што помали трошоци.

Направена е студија на истражување од страна на компанијата Mercury Lunch од 1999 год. и според добиените сознанија може да се констатира дека на Интернетот му требале 7 год. за да навлезе во 25% од домаќинствата од САД во споредба со телефонот на кого му требале 35 год.¹

Може да се заклучи дека МИС претставува „систем во кој врските меѓу објектите и интеракцијата со околината се остварува преку размена на информации“.²

2. Менаџерски информативен систем – МИС

Голем број организации информациите ги обезбедуваат преку МИС информации, систем во кој се користи компјутер, потребни за донесување на квалитетни менаџерски одлуки. Овој систем го користат првенствено менаџерите од средно и врвно ниво во развивање на менаџерски стратегии

1) Petar Kocovic, “Internet marketing”, Trece izdanje, Beograd, 2012

2) Hanic, Hasan (redactor): Leksikon poslovne informatike. Beograd: Znak, 1995. str. 43

во организацијата, иако со вмрежувањето на сите создадени системи сите вработени се инволвирани во процесот.

Слика 1. Основни елементи на МИС
Figure 1. Basic elements of MIS

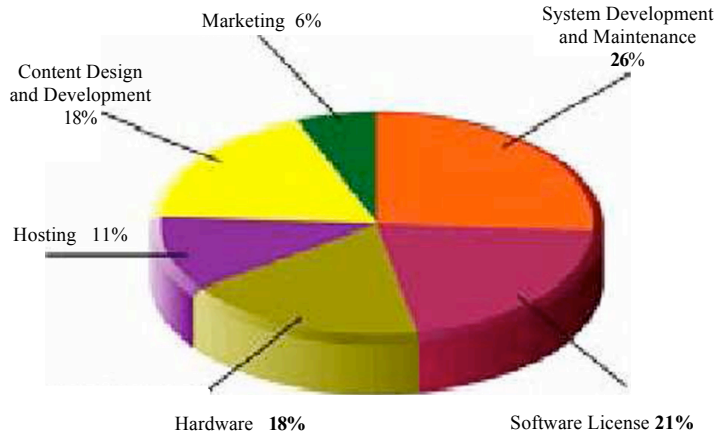
Информативните известувачки системи се најчесто применувана форма на МИС, преку кои се прават извештаи за потребите од ден – за ден и се инкорпорираат во процесот на одлучување. Понатаму, преку електронските табели создадени од системот за поддршка на одлуки преку кои се изработуваат интерактивни, специјализирани бази на податоци, корисниците можат да поставуваат прашања од типот „што ако“ заради квалитетна проценка за можните алтернативи кои се создаваат како можно решение. EISs ги олеснуваат стратешките одлуки на врвниот менаџмент, преку кој се употребува лесен и брз пристап до големи количини на комплексни податоци. Понекогаш, се користи за дијагностицирање на организациските проблеми и конфликтни ситуации, како и нивно брзо решавање.

3. Електронски информатички систем (ЕИС)

Интернетот, како инкорпорирана информатичко-технолошка стратегија, е глобална колекција на компјутерски мрежи поврзани заедно заради размена на податоци и информации.³ Деловниот или бизнис информатички систем е систем преку кој се собираат, се обработуваат и се трансферираат податоци потребни за бизнисот. Со тие податоци подоцна се управува преку управувачки информативен систем како дел од МИС. Притоа, кога се користи информативна технологија преку разновидни сметачки машини - компјутери се создава електронски информативен систем, преку кој има автоматизација на информациите. Улогата на ЕИС е:

3) Jim Turcotte, Bob Silveri and Tom Jobson, Are you ready for the E-Supply Chain? APICS-The Performance Advantage (August 1998: 56-59)

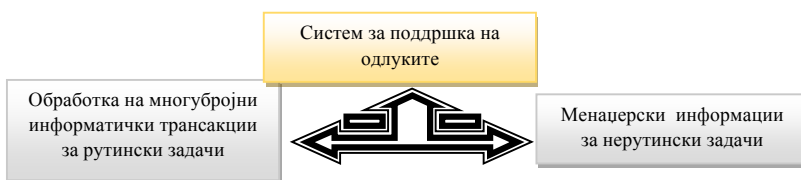
- Намалување на работната сила;
- Намалување на потребното време за завршување на работните активности;
- Добивање на веродостојни информации во точно определен временски рок.

Слика 2. Компоненти на интернет веб-сајт
Figure 2. Components on the internet web site

Сепак, прво е потребно од менаџерите да создадат листа на приоритети во реализација на организациските цели, за што се потребни квалитетни, навремени и целосни информации со кои ќе се координираат и контролираат операциите кои учествуваат во донесување на ефективни одлуки.

За тоа е потребно менаџирање преку систем на обработка на многубројни информатички трансакции, кој понатаму се трансформира во систем во кој се врши обединување и организирање на информациите во оперативен информатички систем. Сето ова е во функција на применување на квалитетно организациско одлучување и имплементација на донесените одлуки.

Слика 3. Синтеза на менаџмент информатички системи во организацијата

Figure 3. Synthesis of MIS in organizations

4. Резултати и дискусии - преку МИС и ЕИС до планирање на организациските ресурси во видоизменета организациска структура

Во денешните услови на современо менаџирање е потребно менаџерите од различни департменти и функционални нивоа да имаат пристап до информациите за активностите на менаџерите во другите функции и сектори. Колку е поинтензивен протоколот на веродостојни информации и знаење меѓу функциите и секторите, поголем е обемот на осознавање што придонесува за зголемен капитал на знаење, за професионалност, што всушност, претставува извор на конкурентска предност и профитабилно работење. Со ова модерната информатичка технологија станува главна компонента во потребната промена на организациската структура, затоа што, хипотетички поставено, *со електронското обезбедување на менаџерите со потребните висококвалитетни, навремени, релевантни и целосни информации, современите менаџмент информатички системи ја намалуваат потребата од високи менаџмент хиерархии како применети организациски структури.*

Од направеното структурирано интервју со поголем број менаџери (за потребите на овој научен труд) од сите хиерархиски нивоа во делот на индустријата и производството може да се согледа видлива потреба, замена или почеток на трансформација на висока вертикална структура со комуникациски процес од горе кон долу, кон рамна, хоризонтална структура во која има комуникациски процес во сите насоки.

На прашањето: „Дали намалената, видлива хиерархија води кон зголемена ефикасност?“, 76% од менаџерите се изјасниле позитивно, сметајќи дека делегирањето на работните задачи и активности ја зголемува индивидуалната, а потоа и колективната одговорност во организацијата.

Со тоа, понатаму, на прашањето: „Потребно ли е да се трансформира комуникацијата од горе кон долу, во комуникација секој со секого, комуницирајќи во сите насоки?“ се согледува фактот дека има видливи разлики во ставовите и размислувањата. Имено, дел од менаџерите (37%) сакаат и се подготвени да ги делат информациите со другите вработени, додека пак 63% од испитаниците сметаат дека има доверливи информации кои, заради нивната специфичност и сериозност, не треба да се споделуваат преку електронскиот информатички систем. Потребно е да се практикува селективност - кои информации е добро да ги знаат сите вработени, а кои не. Сите интервјуирани менаџери се согласиле дека електронското обезбедување со потребните висококвалитетни, навремени, релевантни и целосни информации доведува до зголемена потреба од современи менаџмент информатички системи. Затоа, се дојде до сознание дека современата информатичка технологија ја намалува хиерархиската подреденост како систем преку кој се координираат и контролираат организациските активности. Може да се зголеми организациската ефективност затоа што за извршување на работните задачи се потребни помалку вработени.

5. Заклучок

Имплементирањето на менаџерскиот информативен систем ги стимулира менаџерите да се приспособуваат, да се менуваат, затоа што сепак тие ѝ се потребни на организацијата. Во индустријата и производството (ИП), каде што беше извршено истражувањето, извршувањето на работните активности е задоволително, работните задачи најчесто се вршат рутински, креативноста на менаџерите е присутна и не дозволува работата да биде досадна и заморна. Креативноста е потпомогната од употребата на менаџерскиот информативен систем кој е во корелација со електронскиот информативен систем. Потребно е што појасно и попрецизно дефинирање на организациските цели од кои понатаму ќе се определат потребните информации за нивно реализирање. Покрај МИС, потребни се и други извори на информации кои би биле корисни за мерење на ефикасноста, профитабилноста и задоволството на клиентите. МИС всушност е систем кој треба да помогне во извршување на работните задачи на што поквалитетен начин, за кој повремено треба да се има тренинзи за усовршување на знаењата за користење на информатичките технологии кои се надополнување на директните форми во комуникацискиот процес, се во една функција – зголемување на профитабилноста и конкурентската предност.

Користена литература

- Petar Kocovic, “Internet marketing”, Trece izdanje, Beograd 2012
- Hanic, Hasan (redactor): Leksikon poslovne informatike. Beograd: Znak, 1995
- Jim Turcotte, Bob Silveri and Tom Jobson, Are you ready for the E-Supply Chain? APICS-The Performance Advantage
- Acllriegel D. Slozum J, Nododman R, *Behavior Organizing Committee*, Eighth Edition, South-Newcastle, Colleague Publishing, Cincinnati, Ohio, 1998
- Armstrong, Michel, *Full Managerial Knowledge-Managed Lied and Saum*, Zagreb, MEP CONSULT, 2001
- Buchanan, David and Huizzinski Andrzej, *Organisation Behviu-an Nontroduction The Third*, Prentie Hall Eurpe, 1997
- Buellens, Kreutner, Kinitiski, *Organizational Behavior in Organization*, McGraw Hill, 2002
- Божинов М.Ј., М. Живковиќ, Т. Цветковски, *Организациско понашање*, Мегатренд-универзитет применјених наука, Београд, 2003
- Göranberg Jerald, Barrol A. Robert, *Behavior in organization*, Panteley Hall, 1989
- Drucker F. Peter, *Management*, Pan Books Ltd., London, 1977
- Франческо, М. *Социјално-психолошки чиниоци стила руковођења у предузечу*, докторска дисертација, Универзитет- Нови Сад, 2000

- Hamleton, Blanchard, Herssey, *Center for Leadership Styles*, San Francisco, 1978
- Likert, P, *The human organization: It's management and money*, New York: McGraw-Hill
- Paul Herssey, Kenneth H. Blancchard, *Management of the Behavior-Utilring Human Resource Center*, Firth Edithion, Prentice Hall, Englewood Clyffs, Nye Jersey, 1988
- Софијанова Е, *Неконтролирана конфликтност во организациското однесување*, Бигос, Киро Дандаро-Битола, 2005
- Шуклев, Бобек, *Менаџмент лексикон*, Завод за унапредување на стопанството на Република Македонија, Скопје, 1993